

Matti Leikola

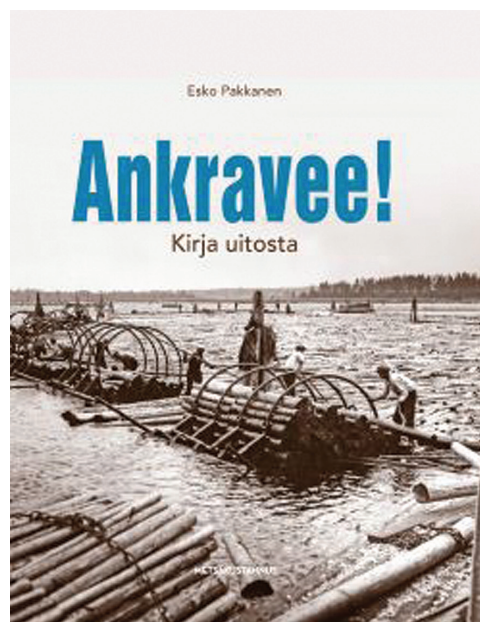
Mahtava kirja uitosta

Uitto on kiistämättä yksi varhaisimmista puutavaran kaukokuljetusmuodoista: jo Vanhassa Testamentissa kerrotaan miten kuningas *Salomo* noin 3000 vuotta sitten hankki uutta temppeliään varten seetritukkeja, jotka Tyyroksen kuningas *Hiram* uitti lautoissa. Suomessakin tiedetään puuta uitetun varmasti jo 1500-luvulla ensimmäisten vesisahojemme aloitettua toimintansa; silti puutavaran uittamisen aloittamisen ajankohta voi meillä osua varhaisemmaksikin.

Uitosta Suomen vesillä on kirjoitettu monissa Suomen metsätalouden vaiheita käsittelevissä teoksissa, mutta seikkaperäinen kuvaus suomalaisesta uitosta on kuitenkin puuttunut. Niinpä metsätalouden historiasta kiinnostunut metsänhoitaja *Esko Pakkanen* päätti vuonna 1999 kirjoittaa suomalaisen uiton historian, jossa useimmat sen vaiheet ja ominaispiirteet olisivat kuvattuina. Nyt 16 vuotta myöhemmin tulos on ilmestynyt yli 1000-sivuisena rikkaasti kuvitettuna isokokoisena kirjana, josta voi todeta että teos on todella mahtava, sisältörikkaudessaan suorastaan järkälemäinen!

Pakkanen itse toteaa, että hän oli alkuaan suunnitellut kirjan rakentuvan laajahkosta yleisyydestä jota seuraisivat vesistökohtaiset selvitykset. Ratkaisu osoittautui kuitenkin hankalaksi ja niin kirjasta muodostui kaksiosainen: ensimmäinen jakso kertoo uiton kehityksestä kronologisesti ja toinen jakso puolestaan keskittyy uittoon aihepiireittäin. Tämä on tuonut mukanaan jonkin verran toistoa, mutta tekijä toteaa (ehkä vähän silmää vilkuttaen), että hän toivoo tämän kiusaavan vain niitä lukijoita, jotka syventyvät koko kirjaan yhdellä lukemalla!

Kirjan lähdeaineisto on laaja ja monipuolinen. Tietojen ja tarinoiden kirjo ulottuu alan varsinaisista julkaisuista ja artikkeleista, asiakirjoista ja muisti-

Pakkanen, Esko. "Ankravee! Kirja uitosta". 2015. Metsäkustannus. 1040 sivua.

oista aina viralliseen ja epäviralliseenkin kirjeenvaihtoon, sanomalehtiutisiin ja muistelmiin. Varsinkin uiton eri puolia valaisevan kuvituksen runsaus ja monipuolisuus on kunnioitusta herättävä. Kirjan päättää laaja kirjallisuusluettelo ja sekä henkilö-, paikkakunta- että alushakemistot, joiden avulla on mahdollista etsiä tekstin joukosta muutoin vaikeasti löydettäviä yksittäistietoja.

Kertomusta pohjustaa lyhyt katsaus metsäteollisuutemme, ennen kaikkea sahojen syntyyn ja kehitykseen Suomen eri puolille. Myös uittotoimintaan naapurimaissamme Ruotsissa ja Venäjällä kiinnitetään huomiota; varsinkin venäjän kieleen perustuva

rikas uittosanastomme savotoineen, vorokkeineen, koplukkoineen, otvineen ja kossineen osoittaa että siellä on käyty uitto oppimassa samalla tavoin kuin vonkamiehet, uittotammet, nuuput ja tookit kielivät ruotsin kielellä saaduista opeista ja tekniikoista. – Aivan vastaväitteittä ei Pakkanen kuitenkaan niele muutamien kielitieteilijöittemme oletuksia että koko uittotoimintamme olisi alun perin jo 1700-luvulla Venäjältä opittua, vaan painottaa suomalaisen uiton jo vuosisataisia perinteitä.

I jakso – Uiton vaiheita

Uitto avaa takametsät

Eri puolilla Suomea oli uitettu merkittävästi puutavaraa vesisahoille jo 1800-luvun alussa, mutta varsinaisesti uitto laajeni vasta 1860-luvulla sen jälkeen kun höyryllä käyvien sahojen perustaminen oli sallittu vuonna 1857. ”Yksi sadasosa vuonna 1860, viidesosa 1870 ja yli kaksi kolmasosaa vuonna 1877” pelkistää historiantutkija *Markku Kuisma* höyrysahojen osuuden nopean kasvun kaikkien sahojen tuotannosta. Lähes kaikki uittoreittien varrella olevat metsät avautuivat nyt sahoille ja uiton myötä uudenaikainen rahatalous valtasi syrjäisetkin kylät.

Uiton yhä lisääntyessä myös siihen kohdistuva arvostelu alkoi kiihtyä. Kuorimattomien tukkien sanottiin saastuttavan arvokalojen kutu ympäristöt ja uittojätkien kerrottiin ”harjoittavan kaikenlaista irstailua”, polkevan rantapeltojen oraat ja jopa käsittelevän tulta ilman minkäänlaista varovaisuutta. Kalastajien ja uittajien väliset oikeusjutut paisuivat usein monivuotisiksi kiistoiksi kun kummallakaan osapuolella ei ollut minkäänlaista kokeisiin tai tutkimuksiin perustuvaa tietoa väitteittensä tueksi. Vihdoin ”asetus metsäntuotteiden lauttauksesta” annettiin vuonna 1873 ja pian suurimmille vesistöille ryhdyttiin laatimaan asetuksen vaatimia lauttauussääntöjä. Järjestys alkoi tulla uittoväylille samalla kun suurilla väylillä siirryttiin useamman yrittäjän yhteisuiittoihin.

Koska uitto oli kalastuksen vuoksi usein rajattu jokisuilla kahteen jaksoon, syksyyn ja kevääseen, osa puista jouduttiin jättämään jokeen talveksi ja uitto voitiin jatkaa vasta seuraavana kesänä. Suurilla väylillä kuten Kemijoella jokisuulle rakennettiin jo varhain viuhkanmuotoisia erottelulaitoksia, joihin

yhteisuiitossa tulleet tukit ohjattiin ja vedettiin käsi-voimin kunkin omistajan ”luukkuun”.

Vuonna 1896 asetettu kruununmetsäkomitea kuvasi mietinnössään uitto laajalti ja esitti parannuksia tuolloin jo vanhentuneeseen uittolainsäädäntöön. Tosin jo vuonna 1889 oli asetettu komitea uudistamaan vesioikeuslainsäädäntöä ja tämän komitean työn tuloksena säädettiin vuonna 1902 uusi vesioikeuslaki. Laki korosti Metsähallituksen asemaa uiton valvojana koska tämä määrättiin toimeenpantavaksi viranomaiseksi uittosääntöjen laadinnassa. Uusi laki velvoitti myös lähes poikkeuksetta yhteisuiittoon, kun se aikaisemmin oli ollut vapaaehtoista.

1900-luvun alussa uittaminen nipuissa yleistyi nopeasti varsinkin suurilla järville ja merellä. Niputuslaitteiden kirjo kasvoi kaiken aikaa, mutta kaksi perusmallia, yliheittäjä- ja puristajaniputtajat säilyttivät asemansa vuosikymmeniä.

”Joka uittaa, se voittaa!”

Uiton valtakausi alkoi ennen ensimmäisen maailmansodan vuosia ja sitä kesti aina 1970-luvulle saakka. Pakkanen kertoo yksityiskohtaisesti miten uittettavat väylät perattiin ja koskipaikat varustettiin uittokouruilla eli ”-ränneillä” ja millaista työtä puutavaran uittaminen todellisuudessa oli. Tekstin katkaisevat erilaisista merkittävistä tapauksista kertovat tai varsinaista tekstiä muuten tukevat lyhyet tietolaatikat. Niiden avulla lukija voi tutustua mm. ”mäskiuiittoon” Keuruulla, rapu- ja tynnyrivarppauksen tekniikkaan, Itä-Karjalan uittoihin 1920-luvulla ja uudelleen viime sotiemme aikana, koulupoikien sodanaikaiseen uittoleiriin Ristisaaren erottelulla ja jopa puutavaran hinauksiin Inarinjärvellä. Ovatpa molemmat ”uittotohtoritkin”, *T.O. (Oski) Seppänen* ja *Yrjö Roitto* saaneet omat esittelynsä.

Myös uittettujen puumäärien tilastoinnin monipolvisista alkutaivalta 1920-luvulla Pakkanen selostaa asiantuntevasti. Vaikka aivan tarkkoihin lukuihin ei päästykään, hyvä yleiskuva uiton laajuudesta saavutettiin jo 1930-luvulla ja Suomen uittajain yhdistyksen harteilla ollut tietojen julkaiseminen siirtyi vuonna 1945 tilastollisen päätoimiston tehtäväksi. – Uiton valtakunnallinen tilastointi päättyi vuonna 1969.

Uittoväylien perkaaminen helpottui sotien jälkeen suuresti, kun amerikkalaisia katerpillareita voitiin

Tukkijätkät työssään Ruokolahden pohjoisosissa keväällä 1959. Kuva Matti Leikola.

vähitellen saada käyttöön. Uittoon alettiin kytkeä nopeasti kasvavaan autokuljetukseen siten, että autot huolehtivat pääasiassa puutavaran lähikuljetuksesta mutta kaukokuljetus säilyi halvimman kuljetusmuodon, uiton, vastuulla. Puiden niputus yhdistettiin usein vieritykseen ja tässäkin tarjosivat raivaustraktorit apuaan. Muutamille vesistöalueille, mm. Saimaalle, rakennettiin erityisiä purkauslaitureita, joilta autoihin valmiiksi tehdyt puutavaraniput voitiin vaivatta vierittää veteen.

Vaikka uittoväyliä perattiin sotien jälkeisinä vuosikymmeninä entistä enemmän, maantieverkoston ja autokannan kehittyminen vähensi koko ajan puutavaran uittoa puroissa ja ahtaissa jokiväylissä. Palkkatason yleinen nousu vei lopulta viimeisetkin ”vonkamiehet” puroilta ja uitosta tuli 1970-luvulla yksinomaan suurten vesiväylien ja järvireittien kaukokuljetuksen muoto. Uittoyhdistys toisensa jälkeen lopetti toimintansa – mm. Vantaanjoen uittoyhdistys vuonna 1960 – mutta tiedotusvälineiden kiinnostus uittoa kohtaan säilyi entisellään. 1950- ja 1960-luvuilla ilmestyi ennätysmäärä uitosta kertovia lehtiartikkeleita ja uittoaiheisia elokuvia tuotettiin enemmän kuin koskaan; väliäpä sillä olivatko uitto ja urheat koskenlaskijasankarit useinkaan aivan aitoja.

Uittotoiminta kehittyi myös teknisesti ja mm. tukkilautojen hinaajat saivat 1950-luvulla radiopuhelimet, joiden avulla voitiin pitää yhteyttä uiton johtoon. Ensimmäiset vesitasot ilmestyivät nekin uittopomojen avuksi ja vanhoja höyrylaivoja alettiin korvata voimakkailta moottorialuksilla. Vuodesta 1964 tulikin uiton ennätysvuosi kautta aikojen. Yhteisuitossa kulki puuta lähes 14 miljoonaa kuutiometriä niin että uitetun puun kokonaismäärä nousi yli 16 miljoonan kuutiometrin. Tämän jälkeen uittoon pannut puumäärät alkoivat kuitenkin nopeasti vähetä.

II jakso – Uiton aiheita

Liikenneväylien rakentaminen

Jo 1700-luvun puolimaissa oli tehty paljon suunnittelutyötä Pohjanlahden ja Suomenlahden yhdistämiseksi vesitein, jolloin kanavat olivat suurimman mielenkiinnon kohteena. Ansioitunut historiantutkija, Turun Akatemian professori *H.G. Porthan* oli yksi 1700-luvun loppupuolen johtavia vesitieliikenteen asiantuntijoita, ja hänen ansiostaan perustettiin Suomeen uusi keskusvirasto: Koskenperkausjohtokunta. Tämä Tie- ja Vesikululaitosten Ylihallitukseksi

vuonna 1840 muuttunut virasto huolehtikin vesistöjen kunnostuksista, mistä myös uitto hyötyi. Vesi- ja rautatieliikenteen edistäminen hallitsi selvästi koko 1800-luvun loppupuolen liikennepolitiikkaa; maanteiden rakentamisen aika tuli vasta myöhemmin.

Tavallisesti uittoväylät varustettiin tilapäisillä puita ohjaavilla suisteilla kuten otvilla, kossilla jne. Usein selvittiin pelkällä uitettavaa puutavaraa ohjaavalla puomituksella, mutta joskus olivat uittopadot eli tammot tarpeen nopeasti hupenevien keväisten sulamisvesien säännöstelemiseksi. Kokonaisia uittokanaviakin rakennettiin eri puolille Suomea. Kuuluisin näistä oli Siikajoen kanava, jonka avulla Kainuussa hakatut tukit saatiin Oulujärvestä suoraan Raahen seudun sahoille. Huippuvuonna 1909 kanavassa kulkikin yli 350 000 tukkia, mutta jo vuonna 1926 uitto Siikajoen kanavassa loppui kokonaan.

1920-luvulla uittoväyliä rakentaminen siirtyi Metsähallitukselle, mutta toiminta sai vauhtia vasta sotien jälkeen kun väyliä perkaus siirrettiin työtömyystöiden joukkoon. Työllisyysvaroilla voitiin ostaa raivaustraktoreita ja uittoväyliä perkaus ja rakentaminen koneellistuivat nopeasti, niin työvoimavaltaiseksi kuin väyliä rakentaminen olikin alun perin ajateltu. 1960-luvulla väylärakennustyöt suuntautuivat nippu-uiton hyväksi kunnes nekin vähenivät nopeasti.

Lauttojen laskusta irtouittoon

Meillä kuten muuallakin Euroopassa tukkien uittaminen sujui aluksi sidotuissa, usein monikerroksisissa lautoissa. Tärkein syy tähän oli uittoväyliä rakentamisen kalleus varsinkin milloin uitettavaa puutavaraa oli vain vähän. Myös sahatavaraa uittettiin sidotuissa lautoissa jonkin verran. Meillä Tornionjoen lauttojen laskut olivat kuuluisimpia osaksi sen vuoksi, että tähän jokiympäristöön sijoitetut kertomukset ja elokuvat ovat olleet yleisön suosikkeja, mutta osaksi myös sen vuoksi, että sidottujen lauttojen käyttö jatkui siellä pisimpään. Ns. huvilauttoja laskettiin näytösluonteisesti vielä useita vuosikymmeniä sen jälkeen kun varsinainen lauttojen lasku oli 1920-luvun alussa loppunut ja kaikkialla oli siirrytty irtouittoon; Pakkasen mukaan viimeinen sidottu lautta huilasi alas Tornionjoen koskista väylää vielä vuonna 1994.

Jokiuiton kulku; erottelut

Kun ottaa huomioon uitoissa kuljetetut valtavat puutavaramäärät on ihme, että uittoväylällä toimiminen vaati uiton sujuvuudesta vastaaville tukkilaisille työkaluiksi oikeastaan vain puuvartisen keksin eli uittohaan ja lisäksi lauttojen kokoamista varten susikkoja eli närelenkkejä. Ylitettäessä pienempiä järvenselkiä lauttoja varpattiin keluveneiden eli lihasvoimin pyöritettävällä kelalla varustettujen soutuveneiden avulla.

Puiden ruuhkautuminen koskissa ja kapeikoissa oli itse asiassa hyvin yleistä; ennemmin sääntö kuin poikkeus. Kuuluisiksi tulivat suurruuhkat, jolloin joenuomassa saattoi olla toistakymmentä tuhatta tukkia sikin sokin toistensa päällä. Skandinavian suurimmaksi ruuhkaksi Pakkanen mainitsee Ruotsin Ljusnan-joelle vuonna 1917 kerääntyneen kolme miljoonaa tukkia, joita oli veden pinnan alapuolella 18 metrin ja yläpuolella 12 metrin verran yli 1,5 kilometrin pituudelta!

Varsinkin ruuhkien purussa sattui usein onnettomuuksia, joskus hengenmenojakin. Uitto katsottiinkin yhteen aikaan yhdeksi vaarallisimmista ammateista; ei tarvitse kuin kuvitella juoksevansa ylivuotisilla, liukkailla tukeilla jalassa nahkapohjaiset tai kokonaan anturoimattomat pieksut, sillä kumijalkineita alkoi uittoon tulla vasta 1930-luvulla.

Valtaväylillä rakennettiin jokisuihin erityisiä erottelulaitoksia, joissa eri omistajien tukit eroteltiin kunkin uittajan omaan ”luikkun”. Suurilla erotteluilla kuten Ristisaarella (Joensuun lähellä) tai Karihaarassa (Kemin lähellä) saattoi olla satoja miehiä, naisia ja poikiakin työssä keväästä aina myöhäiseen syksyyn. Vaikka erottelun avuksi kehitettiin pintavirran voimistajia ja erilaisia tukkien ja paperipuiden mekaanisia erottelijoita, tarkkojen silmien ja nopeiden käsien yhteistoiminta säilyi jokiuiton loppuun saakka erottelujen voittamattomana yhdistelmänä.

Järviuittot avo- ja nippulautoissa

Suurten järvireittien uitto sujui varhemmin siten että tukit oli koottu avolautoiksi, mutta myöhemmin siirryttiin puutavaranipuista koottuihin pitkänomaisiin lauttoihin. Pitäisikö lauttoja hinata suoralla vedolla vai varpaten, oli jatkuvana keskustelun aiheena. Varppaus vaati vähemmän konevoimaa, mikä teki tukkien kuljetuksesta halvempaa, mutta hinaus oli

Uitto perillä Ruokolahdel-
la vuonna 1959. Kuva Matti
Leikola

nopeampaa, mikä taas oli suuri etu varsinkin silloin kun myrsky oli uhkaamassa ja lautta piti saada nopeasti tuulensuojaan. Varsinkin sen jälkeen kun nippu-uitosta tuli suurten uittoreittien valtamenetelmä hinaus peri voiton. Kovin kiiwaasti ei tukki näinkään kulkenut, vaan nippulautan keskimääräinen nopeus oli Pakkasan mukaan 2–3 kilometriä tunnissa.

Hinausta ja eri uittoreiteillä toimineita hinaajia esitellessään Pakkanen on omalla alallaan. Pienistä höyryhinaajista suuriin, cord-tunnelilla varustettuihin dieselhinaajiin – jokainen laivatyyppi tuntuu kirjassa saavan oman esittelynsä, johon sisältyy kiinnostava kertomus hinaajan rakentamisesta, työstä, mahdollisista karille ajosta tai muista onnettomuuksista ja joskus myös laivan romuttamisesta tai muuttamisesta johonkin muuhun käyttöön. Monipuolinen ja teknisesti korkeatasoinen kuvitus tehostaa eri nimisten hinaajien käytön ja kohtaloiden esittelyä.

Siirtyminen ympärivuotiseen puun korjuuseen vähensi uittoon tulevien puiden määrää entisestään niin että tällä hetkellä puu kulkee uitettuna enää vain Saimaan vesistössä, missä Järvi-Suomen Uittoyhdistys huolehtii tytäryhtiöineen käytännön uittotoiminnasta. Uittoon vuosittain tuleva puumäärä on viime vuosina ollut noin 0,7 miljoonaa kuutiometriä.

Uittotyövoima

Kerrottuaan uittoväylien kilpailevista käyttäjistä kuten kalastuksesta ja voimataloudesta Pakkanen siirtyy tavallista lukijaa erityisesti kiinnostaviin aiheisiin: uittotyövoimaan ja uiton kulttuuriperintöön. Parhaana uittokautena saattoi tukkien parissa työskennellä jopa lähes 50 000 miestä paikallisen nuorison kiinnostuksen ja ihailun kohteena. Vaikka esimerkiksi latvavesien purouitot olivat useimmiten raskasta ja vaarallista työtä, reipas toiminta keväisessä luonnossa houkutteli monia maatöiden yksitoikkoiseen raadantaan kyllästyneitä nuoria eikä uittossa maksettu rahapalkkakaan ollut vähäisimpiä houkuttimia.

Nuorison oman rahan tarpeeseen suhtauduttiin yleensä ymmärtäväisesti, mutta jo 1900-luvun alussa ryhdyttiin työväenliikkeen piirissä kiinnittämään huomiota uittotyön varjopuoliin: pitkään päivittäiseen työaikaan, heikkoon työmaahuoltoon ja varsinkin lamavuosina huonoon palkkaan. Uittotyöväen järjestäytymisaste säilyi kuitenkin melko alhaisena, sillä sesongin lyhyys ja työvoiman herkkä liikkuvuus eivät houkuttelleet ammattiyhdistyksen pysyvään jäsenyyteen erottelupaikkoja lukuun ottamatta. Yleinen yhteiskunnallinen liikehdintä toi varsinkin vuosina 1906–1908 mukanaan myös mo-

nia uittoväen lakkoja, joiden tulos oli lakkolaisten kannalta yleensä ”kohtalainen”. – Suurilla selillä työskentelevien hinaajien miehistöt olivat sen sijaan lähes kaikki järjestäytyneitä ja he pystyivätkin pitämään palkka- ja muut työehtonsa muuta uittoväkeä parempina.

”Kyllä tukkipoika tunnetaan...”

Kaupallisten uittojen laajetessa 1870-luvulla erityinen ”uiton kulttuuri” omine ammattitermeineen, lauluineen ja jopa käyttäytymis- ja pukeutumismalleineen alkoi saada maaseudun vanhasta yhteinäiskulttuurista eroavaa omaleimaisuutta. Pohjois-suomalainen *Juho Koskimaa* tiivistä onnistuneesti paikkakunnalle saapuvan uittoroikan vaikutuksen nuoreen renkipoikaan: ”Nämä ovat jätkiä, sinipuseroisia, pitkävartisilla saappailla ja heiluvalla tuppihoidolla varustettuja, samoja jätkiä joista puhutaan ja kerrotaan niin paljon hyvää ja huonoa, mutta joita rakastetaan myöskin ja joiden elämän lukemattomat nuorukaiset Pohjolan suurten jokien varsilta asettavat ihanteekseen”.

Vaikka tukkilaisten ja paikkakunnan nuorten miesten yhteenotot joskus päättyivät haavoihin ja murtuneisiin jäseniin ja vaikka nuoria tyttöjä tavan takaa varoitettiin villeistä ja siveettömistä tukkilaisista, uittomiesten maine on vuosikymmenten mitaan noussut samoin kuin on käynyt entisaikojen purjelaivojen miehistöjen tai karjalaumoja preerioilla paimentavien cowboynen: likaisista ja kiroilevista, hädin tuskin lukutaitoisista työmiehistä on tullut romanttisia oman ammattinsa edustajia; eräänlaisia suomalaisen työn sankareita. Lukuisia ovat tänään ne patsaat ja monumentaalimalaukset, jotka kuvaavat uittoja ja tukkilaisia. Sellaiset näytelmät kuin *Teuvo Pakkalan* ”Tukkijoella” ovat kesäteattereiden vakio-ohjelmistoa ja lukuisia ovat olleet ”Olavit” ja ”Kyllikit”, jotka ovat todistaneet *Johannes Linnankosken* ”Laulu tulipunaisesta kukasta”-kirjan aikanaan suuresta suosiosta.

”Eläviin kuviin” uitto tuli jo aikaisin. Esko Pakkanen kertoo, että sanomalehti Turun Sanomissa oli vuonna 1909 ilmoitus teatteri Olympian ohjelmistosta, missä mm. mainittiin elokuva, jossa kuvattiin

tukinuittoa Pohjois-Ruotsissa. Kymmenen vuotta myöhemmin helsinkiläinen *Mauriz Stiller* sai Ruotsissa valmiiksi Linnankosken ”Laulun tulipunaisesta kukasta”-filmatisoinnin, joka osoittautui kansainväliseksi menestykseksi. Tämän jälkeen uiton ja koskenlaskun ympärille rakennettujen elokuvien suosio oli taattu. ”Tulipunakukka” filmattiin viidesti ja Väinö Katajan ”Koskenlaskijan morsian” kahdesti!

Tukkilaiselokuvien uusi ”kultakausi” alkoi 1950-luvulla. Toisin kuin aikaisemmin, suurin osa näistä ”rillumarei-filmeistä” oli komedioita, jotka rakentuivat tunnettujen iskelmien varaan. Uittotyö oli kyllä enimmäkseen soutelua ja tukkien työntelyä ja monesti komea sankari paljastui lopussa metsänhoitajaksi, agronomiksi tai rikkaan kartanon perijäksi! Viimeinen tukkilaiselokuvaksi luettava filmi oli *Markku Pölösen* vuonna 1997 valmistunut ”Kuningasjätkä”, jossa oli jo selvästi menneen ajan nostalgista henkeä.

Vaikka uitto onkin nykyään nippulauttojen hinausta suurilla selillä, uittokulttuuri ei suinkaan ole kuollut. Tukkilaiskisas ja erilaiset uittoperinnenäytökset ovat näkyvin osoitus aktiivisesta uittoperinteen harrastuksesta, joka ei ole osoittanut minkäänlaista väsähtämistä.

”Ankravee”?

Entisaikaan järvenselät ylitettiin varppaamalla: kun tukkilautan hinausköysi tai -vaijeri oli ponttoolla olleen vorokin avulla kierretty kokonaisuudessaan kelalle suuri hinausankkuri nostettiin ja vietiin veneellä uittoköyden mitan verran eteenpäin. Huutaen ”Ankravee” (”ankkuri vedessä”) venemies pudotti ankkurin uuteen paikkaan ja ponttoon miehistö saattoi aloittaa yksitoikkoisen kelaamisen. – Myöhemmin ihmistyö korvattiin hevoskierrolla ja höyrykoneen vinssillä ja viimein tukkilautoja varpattiin eteenpäin moottorin voimalla.

■ Matti Leikola, metsänhoitotieteen emeritusprofessori
Sähköposti matti.leikola@kolumbus.fi